

ФІНАНСОВИЙ ЛІЗИНГ ЯК ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Сучасний стан економіки України характеризується проблемою оновлення основних засобів, їх модернізації із застосуванням новітніх технологій. Нинішній стан основних засобів є досить незадовільний, оновлення матеріально-технічної бази виробництва здійснюється повільно, запровадження нових технологій для багатьох підприємств є досить проблематичним. Додаткові ускладнення для розвитку економіки країни створює дефіцит фінансових ресурсів у суб'єктів господарювання. Усі ці проблеми здатний вирішити лізинг, який виступає спеціальною формою фінансування, альтернативною традиційному банківському кредитуванню та використанню власних фінансових ресурсів.

Незважаючи на те, що питання лізингу як форми фінансового забезпечення відтворення основних засобів досліджувалася багатьма українськими та зарубіжними науковцями, такими як Ладок О.Д., Ларіонова К.Л., Яремчук О.В., Подік А.В., Ярошевич Н.Б., Башкатова С.В., Брус С.І., Соболь Л.В. та інші, проте багато питань залишаються невивченими через постійне удосконалення процесу лізингового фінансування та нестабільний розвиток економіки України. Потребують подальшого вивчення питання вибору оптимального обсягу джерел капіталовкладень, визначення перспективних напрямів фінансування розвитку за допомогою лізингу.

Для оновлення та модернізації застарілого обладнання доцільно використовувати різні джерела фінансування, класифікацію яких наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Джерела фінансування відтворення основних засобів

№	Джерела фінансування	Різновиди
1	Власні	амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, кошти засновників підприємства
2	Залучені	пайові та інші внески членів трудових колективів, кошти від емісії акцій та цінних паперів, кошти від продажу майна підприємства, кошти від здавання основних засобів в оренду, фінансування на консорційних засадах (спільні підприємства, альянси, франчайзинг, ліцензування, інжиніринг, еккаутинг)
3	Позичені	іноземні інвестиції, лізинг, банківські кредити та інші позики, кошти страхових, венчурних, пенсійних та інших фондів, пільгове фінансування (урядовий пільговий кредит, гарантування, інвестиційний податковий кредит, безвідсотковий кредит)
4	Централізовані	кошти благодійних фондів, кошти державних позабюджетних фондів (гранти), кошти державного та місцевих бюджетів

Найпоширенішим джерелом фінансування відтворення основних засобів на сучасних підприємствах є власні джерела фінансування до яких відносяться амортизаційні відрахування, що знаходяться у розпорядженні підприємства, проте їх часто не вистачає для повного оновлення основних виробничих засобів.

В ситуації обмежених можливостей використання довгострокових позикових джерел фінансування оновлення основних засобів може бути суттєво прискорено шляхом використання механізму фінансового лізингу.

Для України лізингові відносини є порівняно новим явищем. Вони знаходяться в стадії становлення та носять складний, суперечливий характер. У національній економіці частка лізингу в загальному обсязі інвестицій не перевищує 3-5%, у той час як у США – 50%, в Європі – 40%, в Азії – 80%, у Росії – 9-15%. Це пояснюється тим, що насамперед, вартість лізингу, як правило, вища порівняно з вартістю придбання основних засобів за рахунок власних фінансових ресурсів чи банківського кредиту. Певною мірою це пояснюється беззаставним характером фінансування та додатковими послугами, що передбачені лізинговою угодою.

Лізингова діяльність є перспективним видом бізнесу оскільки:

- 1) світовий досвід показує, що на частку лізингу в нових інвестиціях на устаткування припадає 15-20%;
- 2) лізинг є одним з основних джерел активізації інвестиційної діяльності, що є вкрай важливим для нашої економіки;

- 3) переорієнтація банків із ринку цінних паперів на інвестиції у виробництво;
 4) великий потенційний попит на лізингові послуги;
 5) для лізингових операцій властива наявність трістої економічної природи, що полягає у вдалому поєднанні істотних якісних елементів оренди, кредитування та інвестування, а також можливості певного відтермінування та пролонгації сплати коштів за одночасного використання необхідних необоротних матеріальних активів у здійсненні господарської діяльності.

Характерні ознаки оперативного та фінансового видів лізингових операцій наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

Характерні ознаки лізингових операцій

Характерні ознаки	Вид лізингу	
	Оперативний	Фінансовий
Перехід права власності	Не передбачено	Має місце перехід права власності або викуп об'єкта лізингу
Ризик випадкового пошкодження або знищення об'єкта лізингу	Відповідальність за лізингодавцем	Відповідальність за лізингоодержувачем
Нарахування амортизації	Здійснюється лізингодавцем	Здійснюється лізингоодержувачем
Відшкодування витрат на поліпшення основних засобів	Здійснюється лізингодавцем за загальними правилами відшкодування витрат на ремонт та інші вдосконалення основних засобів. Проте у разі, коли договір оперативного лізингу дає лізингоодержувачу змогу здійснювати поліпшення об'єкта лізингу, в податковому обліку лізингоодержувач може збільшити (створити) балансову вартість відповідної групи основних засобів на суму фактично проведених поліпшень такого об'єкта з подальшою її амортизацією	Здійснюється лізингоодержувачем за загальними правилами відшкодування витрат на ремонт та інші вдосконалення основних засобів

Створення умов для широкого використання лізингових послуг сприятиме фінансуванню для оновлення основних засобів вітчизняних підприємств та зростанню обсягів виробництва у різних галузях економіки, а це забезпечить збільшення робочих місць та покращення рівня життя населення. Оскільки лізингові операції є дієвим і реальним способом фінансування виробництва, тому на сьогоднішній день лізинг - найперспективніший фінансовий інструмент, здатний ефективно розвивати виробництво, активізувати інвестиційний процес в країні.

Основними перешкодами в розвитку ринку лізингових послуг в Україні є неможливість використання прискореної амортизації, нарахування ПДВ на відсотки та комісію лізингодавців, подвійне оподаткування ПДВ операцій міжнародного лізингу. Суттєвим кроком у вирішенні зазначених проблем може стати розроблена Кабінетом Міністрів України «Програма розвитку лізингу в Україні». Впровадження лізингових операцій сприятиме оновленню основних засобів завдяки збільшенню доступу підприємств до зовнішніх джерел фінансування інвестицій, що дозволить оперативну модернізувати виробництво та направляти зекономлені кошти на інші потреби. При наявності ринку банківського капіталу та ринку лізингових послуг у підприємств є можливість вибору оптимального способу фінансування оновлення основних засобів.